

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XVIII. Romana pecuniaria de Maximis. Census consignativi, an important onus reale fundi censiti, vel potius personale, ad effectum videndi, An donato vel legato fundo censito, onus census ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

præsertim in una Januen. disc. 36. receptum est apud DD. hujusmodi investimenta pro stabilibus haberi, ut per Alexandrum consilio 16. numero 3. lib. 3. Gabr. consilio 141. numero 23. libro 2. Thesaur. juniorum lib. 2. questionum forensium 5. in fine, Rovit. super pragmatica prima de juribus & exaction. Fiscal. numero 66. & 80. Barbof. de Episcopo allegatione 95. numer. 94. Buratt. decisione 474. numero 1. & 913. numero 10. Roia in Veneta pretii seu nullitatis contractus, 13. Novembris 1602. coram Pamphilio Viterbien. hereditatis de Ghisus 10. Junii 1639. coram Roias inter suas decisione 66. numero 10.

7^a Quodque isti Montes fraternizent eum censibus Leotar. quest. 22. num. 42. quoties tamen, ut in dicta sua sede habetur, agitur de Montibus formiter erectis importantibus jurarum Principe vel Republica, in quibus verificabile sit dominium, tanquam de specie eo modo, quo in allegatis auctoritatibus & aliis habemus de locis Montium Urbis; Secus autem ubi istud vocabulum Mons, est in sola nuncupatione, in effectu tamen agatur de pecunia tradita alicui banco seu Montis Pietatis, ex qua per retinentem pro ejusdem pecuniæ ulu correspondeatur quoddam annuum luctum, ut exempli gratia bancum insignis Hospitalis Sanctissimæ Annuntiatæ Neapolis, quod relinquuntibus penes ipsam pecunias sub quadam specie annui redditus, correspondet fructus ad rationem quatuor plus vel minus pro centenatio, ista enim conventio non importat vera loca Montium, minufque verum censum, sive ex Bulla *pi*, sive etiam de jure communi, cum neque fiat constitutio pro certo fundo, neque fors sit ex parte creditoris demortua & irrepetibilis, sed continet quendam novam speciem contractus, quem ibi dicunt *annui redditus* à censu diversi, & qui pro meo iudicio de jure ad aliud referri non potest nisi ad illam speciem trium contractuum Societatis & duplicis assicurationis, quam aliqui Canonistæ, frequenter verò morales deducunt *ex text. in cap. per vestras de donationibus inter virum & uxorem* de cujus materia in *Firmana sub ut. de usur. discursu* i. loco interesse quod ibi sine illis requisitis, quæ desiderantur in Curia praticatur in sua materia *sub eod. ut. de usuris pluries*.

ROMANA PECUNIARIA DE MAXIMIS

P R O

CAMILLO ET FABIO DE MAXIMIS

C U M

CÆSARE ET ANTONIO
DE CAETANIS

Casus disputatus in Congregatione Baronum & resolutus pro Maximis.

Census consignativi, àn importent onus reale fundi censiti, vel potius personale, ad effectum, An donato vel legato fundo censito, onus census pertineat ad donato-

rem vel hæredem testatoris, vel potius ad donatatum seu legatarium.

S U M M A R I U M

- 1 **F**Acti series.
- 2 **S**ub legato vel donatione rei àn veniant census passivi, quibus ipsa res est gravata, affirmati- vè in donatione.
- 3 **C**essionarius vel donatarius hereditatis fingitur heres ab initio.
- 4 **D**e eadem conclusione de qua num. 2. datur distin- ctio.
- 5 **C**ensus consignativus àn dicatur onus reale vel perso- nale.
- 6 **C**ensus prædictus quid importet, & quale jus creditorum super fundo census quærat.
- 7 **I**mpositor census vel habens causam ab eo non liberatur, si de sinat possidere fundum censuum.
- 8 **S**i ex pluribus fundis census unus pereat, substituitur super altero, si est capax.
- 9 **Q**uando census consignativus ad hunc effectum repræ- sentetur tanquam onus reale.
- 10 **O**bservantia multum ad id attendenda est.

D I S C. XVIII.

OCCASIONE matrimonii contra- cti per patrem Camilli & Fabii de Maximis, ceteri fratres eidem do- nationem fecerunt de omnibus bo- nis paternis & maternis, super quibus, vel eorum aliquibus, Laurentius unus ex donatoribus al quos census imposuerat, de quibus in donatione nulla men- tio habita fuit. Cum autem sequuta morte dicti Lau- rentii Caetani, & alii ejus creditores in vim Bullæ Baro- num, stante qualitate Baronali in dicto Laurentio concurrente, pullarent in Congregatione Baronum prædictos de Maximis possessores castrorum & bonorum ab eodem Laurentio possessorum, atque rei conventi exciperent de creditis anterioribus abfor- bentibus valorem bonorum, de quibus erat contro- versia sibi competentibus ob dictos census ab eorum creditoribus cum cessione jurium acquisitos, quod- que Bulla Baronum locum non haberet in locis montium; E conversò autem auctores prætenderent com- prehensionem dd. locorum montium sub Bulla, ac etiam replicarent census prædictos esse debitum pro- prium, tanquam impositos super bonis postea dona- tis. Hinc proinde assumpta super utroque puncto dis- putatione in eadem Congregatione Baronum; Quo- ad punctum comprehensionis locorum montium sub Bulla actum habetur in hac eadem causa *sub tit. de feudis ad materiam dictæ Bullæ disc. 92.*

Quo verò ad istum, àn scilicet onus censuum con- signativorum redimibilibium, qui ob acceptam pecu- niam super aliquo fundo impositi sunt, pertineant ad ejusdem fundi donatarium vel legatarium, vel potius ad donatorem seu testatoris hæredes; Scribentes pro auctoribus potissimum fundamentum constituebant in decis. 143. par. 5. rec. impress. etiam post Marin. resol. 12. lib. 1. & relata per Cenc. quest. 79. ex num. 19. ubi tra- ctando materiam text. in *l. si res obligata ff. de legat. 1.* ubi DD. materiam tractant, Atque relinquendo sub dubio, an tale onus pertineat ad legatarium, attamen quatenus pertinet ad donatarium, contra istum deci- ditur

ditur, atque cum eadem distinctione simpliciter pertranfit de *Marin. loco citato*, ac quiescens dictæ decisionis auctoritati.

Scribens pro reis conventis, dicebam difficultatem evitari ex facto, ideoque nulla incumbere necessitas examinandi dictæ quæstionis veritatem, quoniam non agebatur de donatione certi fundi, super quo ipsemet donator censum prius imposuisset, ut est casus dictæ decisionis, sed donatio erat de universitate bonorum paternorum & maternorum, sub qua veniebat universum jus activum & passivum ipsorum parentum, ita ut tanquam cello dictarum hæreditatum, referenda esset ad illum prædictorum bonorum statum, in quo erant de tempore quo delata fuerunt, perinde ac si ex tunc, reliquis fratribus illas non curantibus, solus donatarius in eis successisset juxta terminos *textus in l. 2. in principio. Et si quid publici Et venditor ex hæreditate ff. de hæreditate vel actione vendita*; Et sic gesta per hæredem, qui hæreditatem vendidit vel cessit, antequam dictam cessionem faceret, profunt quidem creditoribus vel aliis, cum quibus contraxit, & in quorum præjudicium talem cessionem facere non potuit, sed quoad ipsius hæreditatis emptionem vel cessionarium non habentur in consideratione, cum hic fingatur hæres ab initio, atque obtinere dicatur hanc universitatem in eo statu, in quo delata fuit, nisi expressè, vel præsumptivè de diversa voluntate constet ex iis, quæ habentur in sua materia *sub tit. de hærede*, & est juris principium certum; Hæc autem voluntas in præsentem potius excludebatur tam ex aliquibus instrumenti verbis, quam ex qualitate donationis, quæ dici non poterat merè gratuita & lucrativa, sed potius correlative & onerosa, dum ejus intuitu donatarius uxorem duxerat, ac matrimonii oneribus se supposuerat in aliorum fratrum gratiam, & pro communis familiæ conservatione, ex iis, quæ in proposito hujusmodi donationum contemplatione matrimonii pluries deducta habentur in sua materia *sub tit. de donationibus*; Et ex hoc fundamento Congregatio pro reis conventis respondit, rejiciendo actorum instantias.

Quatenus verò ageretur etiam de donatione particulari facta de bonis, super quibus donator census consignativos imposuisset; Adhuc probabilius dicebam quod cessantibus diversæ voluntatis inditiis & conjecturis, pro donatario, seu legatario respondendum esset, quoniam retenta distinctione communiter tradita per *DD. in d. l. si res obligata ff. de legat. 1.* Aut agitur de onere reali & intrinseco, quod ipsi rei donatæ vel legatæ sit infixum, prout tunc census reservativi, seu canones, & livelli cum similibus, & tunc illud tranfit cum ipsa re tanquam illi annexum, ejusque qualitas connaturalis & intrinseca; Aut agitur de debito seu alio onere potius personali quam reali, & tunc utpotè magis inhærens personæ quam rei pertinet ad donatorem seu testatorem ejusque hæreditatem; Quæ distinctione sic stante, decisio in proposito pendet à puncto naturæ, seu qualitatis census consignativi, an scilicet dicatur onus magis personale vel reale.

Quoties autem agitur de censu imposto per ipsum donatorem vel testatorem seu ejus auctorem, cujus ipse sit hæres & successor universalis, ejusdem auctoritatis personali obligatione etiam affectus, & tunc omnino verius est esse onus personale ac spectare ad donatorem vel testatoris hæreditatem, ut plenè & doctè impugnando *dictam decis. 143 par. 5. rec. Et repetit. apud Marin. ubi supra*, probat *Ranuccius* hujus Curia insignis Advocatus, in ejus allegatione registrata *apud Cenc. dicta qu. 79*, ita ut reposita causa, ob

difficultatem capta non fuerit resolutio, quod fortè causa fuit, ut illa controversia per concordiam terminaretur; Undè propterea sequitur illam decisionem non posse allegari tanquam talem, neque illius vim habere, ut in *Rota & Curia* est receptissimum.

Census enim consignativus, juxta veriorum sententiam, contraria rejecta, non importat translationem domini rei censuatæ, nec in toto, nec in parte, minusque aliquam formalem servitutem ejusdem rei, quæ reputatur solum subjectum necessarium census pro ejus validitate ad excludendum censum personalem, atque ad demonstrandum periculum amissionis fortis, cui creditor ex fundi censu peremptione subjacere debet (ita ut etiam super re aliena de consensu Domini prohibitum non sit census imponi) sed solum importat respectu ipsius rei quamdam magis specialem hypothecam ex plenè deductis per *Cenc. quæst. 1. num. 23. Et latius quæst. 23. num. 3. cum sequen. Rota decis. 211. num. 5. par. 5. rec. Et in aliis*; Igitur principaliter est onus personale, cum hypotheca sit pedissequa obligationis personalis, sine qua stare non potest.

Hinc verius, ac in foro magis receptum est, rejecta contraria opinione, impositorem census, vel ejus hæredem non posse desinere possidere rem censuatam, neque creditorem cogendum esse illam prosequi, nam etiam si debitor illam non possideat, dummodo sit in rerum natura, & non perierit, in actione personali cogi potest ad solvendum fructus ex deductis per *Cenc. qu. 73. num. 13. Et quæst. 96. nu. 10. Et sequen. de Marin. resol. 100. n. 3. Et 10. cum seqq. lib. 1. Mediolanen. census 27. Junii 1646. Melio. Et in aliis*.

Prout constituto censu super pluribus fundis, si unus pereat, superstes verò sit capax, adhuc durat, & substituitur census in toto, ut *decis. 47. num. 3. post Merlin. de pignor. decis. 213. num. 4. post Zacch. de oblig. Romana dotis 11. Februarii 1647. Bichia*, & in aliis, nam est propositio hodie recepta; Ergò dici non potest esse onus intrinsecum & reale, quia tali casu, pereunte una ex rebus, deberet pro ejus parte cessare, sed verius est actionem radicatam esse contra personam, rem autem seu fundum stare tanquam subjectum necessarium ad validitatem ejus.

Uno autem casu, cessantibus diversæ voluntatis probationibus vel inditiis, refertendo ad veritatem, credebam præmissa locum non habere, Quando scilicet ageretur de censu quamvis consignativo, occasionaliter tamen debito per donatorem, vel testatorem, quia nempe tanquam tertius possessor fundi censu ad illius onus teneretur, ita ut ex dimissione fundi obligatio cessaret, ex iis, quæ de hujusmodi causativa, seu occasionali obligatione habentur apud *Amat. resol. 21. Rot. dec. 428. n. 4. par. 1. rec. Bonon. census 4. Februarii 1654. Melio* & pluries *sub tit. de credito*, ac etiam *sub tit. de Regalibus ad materiam officiorum discurs. 8. Et 9.* Tunc enim licet hujusmodi census attenda ejus creatione, ac in ordine ad impositorem importet onus potius personale quam reale, Attamen quoad tertium ejus debitorem occasionalem, in quo personalis obligatio non est verificabilis, censendum venit onus reale, ad instar census reservativi; Occasio tamen adhuc non præbuit istam quæstionem, vel occasione donationis, vel legari formiter disputare, cum ut plurimum id exprimi solet; Videtur tamen causa potius facti quam juris, decidenda ex particularibus facti circumstantiis, ex quibus ad verisimilem voluntatem inferri valeat, potissimum desumendam ex qualitate rei donatæ vel legatæ, ac respectivè ex quantitate census; Fortius verò ex subsequuta observantia, quæ in quibuscumque actibus est optima interpretis, ut ponderatur

ratur in eadem *decis.* 143. p. 5. *rec.* & admittitur per di-
ctum. scribentem contra eam *apud Cenc. dicta*
quest. 79.

R O M A N A
DIMINUTIONIS CENSUS
P R O
I L L I S D E M A R I
C U M
E C C L E S I A D O M U S L A U R E T A N Æ
U R B I S.

*Casus disputatus coram A.C. & sopitus
per concordiam.*

De censu imposto super officio Custodis u-
nius portæ Civitatis, ac emolumentis ex
hujusmodi custodia provenientibus, An
cesset in toto vel in parte per hujusmodi
emolumentorum cessationem vel dimi-
nutionem de mandato Superiorum, seu
ex alio casu sequatur.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Diminuto fundo diminuitur census.
- 3 An infructuositas assimilatur peremptioni.
- 4 Quid ubi infructuositas adscribi potest culpa ipsius de-
bitoris, declaratur.
- 5 Declaratur conclusio circa damna & interesse ob im-
positionem super fundo incapaci.

D I S C. XIX.

LILIUS de Mari possessor officii
Custodis Portæ Salariæ, super offi-
cio prædicto imposuit censum in
sorte scutorum 1800. ad favorem
Castellani; Cumque de anno 1647.
ob prohibitam exactionem mani-
pulatorum sceni in Urbem per dictam portam ingre-
dientis, quam Custos, seu ejus conductor facere sole-
bat, satis notabiliter ejus emolumenta diminuta essent,
ita ut prius locaretur pro annua pensione scut. 100.
deinde verò pro solis scutis 30 Hinc orta est contro-
versia inter dicti debitoris hæredes, ac domum Lau-
retanam Urbis Castellani creditoris pariter hæredem,
super cursu fructuum à dicto anno 1647. citrà, stante
superventa dicta fructuum & emolumentorum adeò
notabili diminutione, ita ut ex tunc esset dicti census
incapax saltem in parte, & introducta causa cor-
am A.C.

Pro debitoribus scribens dicebam, quod essemus
in casu dispositionis *Constitutionis Præana* §. *postremò*,
ubi per verba præcisa disponitur, *census omnes in futu-
rum creandos, re in toto vel pro parte perempta, aut in-
fructuosa in totum vel pro parte effecta ad ratam pervire*;
Undè cum census dici non posset impositus super por-
ta materiali, quamvis ita in instrumento diceretur,
Tùm quia illa materialiter considerata est res omninò
infructifera, Tùm quia est in dominio, & de Rega-

libus Principis, sed super dicto officio Custodis, quod
ex concessione Principis est in privato dominio saltem
subalterno, & de sui natura fructifero ob emolumentum
illi annexa, de quibus *lib.* 3. *Statutorum cap.* 110. Se-
quitur exindè, quod ob cessata dicta emolumenta,
fundus effectus fuerat incapax dicti census saltem in
parte, idque non ex culpa & factò debitoris, quo casu
hic tenetur ad fructus loco damnorum & interesse,
sed ex factò Principis vel alterius supremi Magi-
stratus, quod de jure inter casus fortuitos enumera-
tur.

Scribentes in contrarium, adhibendo auctoritates
percutientes materiam textus in *cap. propter sterilitatem*
extrà locatum concord. de quibus satis frequenter
sub tit. de locat. & sub altero *de Regalibus* probare con-
nabantur hujusmodi diminutionem non fuisse circa
substantiam rei, sed circa fructus, dum ipsum officium,
quod est causa productiva fructuum adhuc durabat,
& consequenter inferebant dici non posse peremptum
fundum; Verum hæc inspectio videbatur irrelevantis,
atque nullius effectus operativa, quoniam cessatio
census in toto vel in parte non solum provenit à fundi
censu peremptione, ita ut ejus substantia in toto vel
in parte chasmate pereat, sed etiam ab ejusdem infu-
ctuositate, non quidem temporanea & accidentali, sed
perpetua successiva, cum *Piana Constitutio*, & in
verbis supra registratis pariter in fructuositatem per-
emptioni, & cum hoc sensu procedunt scribentes, ut
apud Cenc. quest. 102. *num.* 1. *cum seqq. Locat. de usuris*
quest. 57. *num.* 42. *apud quos ceteri.*

Major difficultas erat in eo, quod hujusmodi emo-
lumentorum diminutio non proveniebat ex novo fa-
cto accidentali Principis vel Superiorum, per quod
emolumenta aliàs competentia sublata vel diminuta
essent, sed potius ex justa provisione pro tollendis abu-
sibus ac impediendis illis emolumentis, quæ illicita
erant, ex iis, quæ in proposito diminutionis emolu-
mentorum officii Notariatus Ripæ habentur in *Ro-
mana affectus officii sub tit. de Locat. disc.* 3. Unde propte-
rea dici posse videbatur contra debitorem, quod præ-
asserendo fundum incapax, in culpa seu mendacio
fuerit, ac propterea teneretur ad damna & interesse ex
iis, quæ habentur supra *disc.* 13. & *disc.* 31. Verùm pro
remotione objecti dicebam id rectè procedere ad fa-
vorem creditoris ignari in bona fide versantis contra
debitorem, qui mendax ac falsus assertor dici potest,
dum rectè conscius de rei suæ fructibus & redditibus
onus adiecit illis incongruum, in quibus terminis, &
cum utriusque dicti præsuppositi concursu loquan-
tur omnes decernentes etiam in casu incapacitatis
hujusmodi fructus loco damnorum & interesse in
locis supra citatis.

Utrumque autem in præsentis cessare videbatur,
ita ut, quantum in unica disputatione deluper habita
videri poterit, esset casus novus, quoniam hoc offi-
cium prius possessum fuerat ab ipso Castellano
creditoris, qui de anno 1643. illud donaverat Julio de-
bitori, & consequenter ipse erat etiam illius infru-
ctuositatis, quam subsequens Superiorum provisio
circa prohibitionem abusus declaraverat, dum hic abu-
sus aderat etiam de eo tempore, ideoque dici non
poterat introductus per debitorem, qui esset illius
consciens; Atque hinc dicebam resultare dilemma, Aut
enim danda erat in possessore officii scientia præsum-
pta sufficiens ad malam fidem. Aut non, Primo casu,
si mala fides erat in debitore, erat etiam in ipso credi-
tore ab initio, unde neque damna & interesse intra-
bant, Secundo autem casu, sicuti ipse creditor pro se
bonam fidem allegabat, ita eadem assistebat debitori;
Non habuit tamen causa ulteriorem disputationem, in